

Rankų higiena gydymo įstaigoje: saugo ligonių sveikatą ir net padeda sutaupyti

Dalia Smaguruskaitė

Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė

Gegužės 5-ąją pasaulyje minima rankų higienos diena, kurios tikslas – atkreipti visuomenės ir sveikatos priežiūros specialistų dėmesį į tinkamą rankų higieną, galinčią žymiai sumažinti įvairių ligų plitimo pavojus. „Per mėnesį RVUL sunaudojama 500 tūkstančių vienetų įvairių vienkartinį apsauginių pirštinių ir daugiau nei 6000 litrų rankų antiseptiko per metus“, – sako Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės (RVUL) Epidemiologinės priežiūros skyriaus infekcijų kontrolės specialistė Iveta Petraitytė ir dalinasi išvalgomis apie rankų higieną kaip vieną efektyviausių infekcijų kontrolės ir prevencijos priemonių gydymo įstaigoje.

Infekcijų kontrolės specialistė Iveta Petraitytė. RVUL nuotrauka

Pirštinės – ne pakaitalas

Per mėnesį RVUL darbuotojai – gydytojai, slaugytojai, slaugytojų padėjėjai, laboratorijos, sterilizacinės darbuotojai, maistą ruošiantis personalas ir kt. – sunaudoja 500 000 vienetų įvairių vienkartinį apsauginių pirštinių. Įdomu tai, kad sveikatos priežiūros darbuotojai pirštines dėvi tik tam tikrais atvejais: pavyzdžiui, nesterilios pirštinės gali būti naudojamos punktuojant ir kateterizuojant periferinę veną, keičiant trachėjos vamzdelį, tvarkant medicinines atliekas ir kt. Sterilios pirštinės naudojamos chirurginėse intervencijose ir kai kuriose invazinėse procedūrose, pavyzdžiui, punktuojant centrinę veną ar įkišant šlapimo kateterį ir kt.

Labai dažnai žmonėms gali atrodyti, kad medicininės pirštinės yra būtinos visuomet, nes visiškai apsaugo nuo infekcijų. Tačiau infekcijų kontrolės specialistė I. Petraitytė sako, kad medicininės pirštinės nepakeičia rankų higienos, o pirštinių mėvėjimas gali sukelti klaidingą saugumo jausmą. Būtent todėl svarbiausia yra taisyklinga rankų higiena prieš užsimaunant pirštines ir pirštines nusimovus, pirštinių keitimas dirbant su skirtingais pacientais. Anot jos, pirštinės gali būti užterštos kur kas labiau nei plikos rankos, nes dėvint pirštines rankų higiena atliekama rečiau. Rankų antiseptikas taip pat nenaudojamas ant pirštinių, jis skirtas rankų odos dezinfekcijai.

Rankų higiena gydymo įstaigoje. *RVUL nuotrauka*

100 kartų per pamainą

JAV ligų kontrolės ir prevencijos centro duomenys rodo, kad sveikatos priežiūros darbuotojai per 12 val. trunkantį budėjimą ligoninėje rankų higieną turėtų atlikti apie 100 kartų, priklausomai nuo skyriaus pobūdžio ir pacientų skaičiaus jame.

I. Petraitytė pasakoja, kad rankų higieną gydymo įstaigose galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes: rankų plovimą muilu ir vandeniu bei rankų antiseptiką tam skirtu skysčiu. Kiekviena iš šių grupių turi savo taisykles. „Pavyzdžiui, prieš pradėdami darbo dieną, sveikatos priežiūros darbuotojai privalo nusiplauti rankas muilu ir vandeniu. Ši procedūra turi trukti apie 15–30 sekundžių, o vanduo turi būti malonios temperatūros – tyrimai rodo, kad karštas vanduo neturi įtakos mikroorganizmų pašalinimui. Rankų antiseptika turi būti atliekama prieš liečiant pacientą, po paciento ir jo aplinkos lietimui, prieš aseptines procedūras. Nusimovę pirštines, po sąlyčio su paciento kūno skysčiais ar krauju, darbuotojai privalo rankas nusiplauti muilu ir vandeniu. Pagrindinis išvardytų procedūrų tikslas – užkirsti galimybę bakterijas ir virusus perduoti nuo vieno paciento kitam“, – sako specialistė.

Anot I. Petraitytės, veiksmingiausi rankų antiseptikai naikinant daugelį mikroorganizmų, įskaitant bakterijas ir virusus (ypač antimikrobiniais vaistams atsparius mikroorganizmus, pvz., MRSA), yra pagaminti alkoholio pagrindu. Be to, jie mažiau sausina ir dirgina odą, negu dažnas rankų plovimas muilu ir vandeniu, juos patogiau naudoti. RVUL vidutiniškai per metus sunaudojama daugiau nei 6000 litrų rankų antiseptiko.

Rankų higiena ir taupymas

Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos pateikiamais duomenimis, Vakarų šalyse maždaug 7 iš 100 pacientų aktyvaus gydymo ligoninėse kenčia nuo hospitalinės infekcijos. Reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyriuose ši rizika išauga dar labiau dėl chirurginių intervencijų, intubacijos, kateterizacijos ir kitų invazyvių procedūrų. Infekcijų kontrolės specialistė I. Petraitytė sako, kad JAV buvo suskaičiuota, jog vienas į efektyvią rankų higieną investuotas doleris sutaupo 16,5 sveikatos priežiūros išlaidoms skirtų dolerių. Kaip tai susiję?

Specialistė paaiškina, kad 80 proc. hospitalinių infekcijų yra perduodama per rankas, tiesioginio ir netiesioginio kontakto metu, todėl efektyvi rankų higiena gali padėti sutaupyti lėšų gydymo įstaigoms: „Gerai atlikta rankų higiena yra vienas geriausių būdų užkirsti kelią hospitalinėms infekcijoms, nes jos ne tik kelia pavojų pacientų sveikatai, bet ir gali padidinti gydymo sąnaudas – pacientui reikalinga ilgesnė hospitalizacija ir papildomas gydymas, auga komplikacijų ir pakartotinės hospitalizacijos tikimybė. Todėl labai svarbu laikytis higienos ir infekcijos prevencijos procedūrų, kad būtų sumažinta šių infekcijų rizika ir apsaugota pacientų ir darbuotojų sveikata.“

I. Petraitytė pabrėžia, kad Epidemiologinės priežiūros skyriaus komanda būtent to ir siekia – užkirsti kelią infekcijoms ir didėjančiam antimikrobiniam atsparumui sveikatos priežiūros srityje – todėl ištikus metus atlieka rankų higienos auditą, rengia mokymus darbuotojams, mini Pasaulinę rankų higienos dieną ir organizuoja įvairias iniciatyvas.